

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОЇ РОБОТИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НАД ТЕКСТОМ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК НАУКОВИХ РОЗВІДОК

Шевчук Лариса Миколаївна

к. п. н., ст. наук. співробітник
Інститут педагогіки НАПН України,

Процес навчання – це взаємодія учителя і учня. Це спілкування, обмін інформацією та емоціями. Це наполеглива творча праця школяра, яка сприяє його зростанню та відкриває двері у незвідані світи.

Учитель має враховувати, що працює із дитячим колективом, однак по-різному впливає на кожну дитину. Тому важливо та необхідно сприяти розвитку кожної особистості. Мета кожного педагога – не просто навчити учня, а й надихнути, створити ситуацію успіху для кожного школяра, дати крила для успішного польоту. Для реалізації зазначеної мети необхідне максимальне пристосування форм навчання, навчальної діяльності учнів, змісту, методів і засобів навчання до індивідуальних особливостей людини. Адже диференційоване навчання є дієвим та універсальним засобом реалізації індивідуального підходу в освітньому процесі. Разом з тим індивідуалізація – це, водночас, гранична (максимальна) міра диференціації.

Сучасні вітчизняні науковці Наталія Ковчин і Володимир Бондар трактують диференційований підхід, диференційоване навчання як «навчально-виховний процес, побудований з урахуванням розподілу учнів на типологічні групи й покликаний забезпечити їх особливі освітні потреби» [1, с. 9], «поділ цілого на якісно відмінні частини: розподіл класу на групи залежно від їхнього рівня розвитку для надання допомоги; розподіл завдань за складністю і трудністю залежно від індивідуальних можливостей учнів, навчання, що передбачає індивідуальний підхід до окремих учнів, групи дітей з метою надання допомоги в оволодінні» матеріалом [2, с. 249].

Традиційно результат диференційованого навчання вбачається у засвоєнні школярем програмового матеріалу. Утім, на нашу думку, важливим є досягнення кожним учнем максимально оптимального для нього рівня засвоєння навчального матеріалу (навіть, якщо це передбачає вихід за межі навчальної програми).

Особливої уваги, на нашу думку, потребує застосування диференційованого підходу під час роботи над текстами. Адже досягнення учнями, починаючи із початкових класів, високого рівня умінь роботи над текстами є не лише завдання уроків із предметів мовно-літературної освітньої галузі, а й є необхідною умовою для успішного засвоєння змісту усіх навчальних предметів, спілкування, самореалізації, успішності у житті тощо.

Зважаючи на зазначене вище, наголосимо, що проблема застосування диференційованої роботи учнів початкової школи над текстом є важливим і перспективним напрямком наукових досліджень. Зокрема, першочергово необхідним є визначення теоретичних основ диференціації навчання учнів початкових класів, що передбачає ґрунтовний аналіз сутності понять «диференціація», «диференційований підхід», «диференційоване навчання», порівняння трактувань, тверджень і думок науковців; дослідження співвідношення понять «диференціація» та «індивідуалізація»; вивчення та аналіз досвіду застосування диференціації навчання у різні часи у різних зарубіжних країнах, у практиці навчання на території сучасної України протягом століть, в освітньому процесі сучасної початкової школи. Особливої уваги потребує аналіз наукової і навчально-методичної літератури, практики навчання та узагальнення інформації про застосування диференційованої роботи учнів початкових класів над текстом. Невід'ємною складовою визначення теоретичних засад є усвідомлення й осмислення сутності поняття «текст», його структури і характеристик, специфіки типової і видової різноманітності текстів тощо.

Необхідним є обґрунтування і розроблення дидактико-методичної системи диференційованої роботи учнів початкових класів над текстами (на сьогодні це лише окремі напрацювання, наприклад [3; 4]) та експериментальна перевірка її ефективності. Що, у свою чергу, мотивує розроблення критеріїв та показників для перевірки ефективності диференційованої роботи молодших школярів над текстами.

Зважаючи на складність та комплексний характер проблеми дослідження, її практичне значення ретельно продуманим та якісним має бути програмно-методичне забезпечення диференційованої роботи молодших школярів над текстами. На сьогодні розроблена та впроваджується в освітній процес закладів загальної середньої освіти України навчальна програма курсу за вибором для учнів 2-4 класів (1-4 класів) «Читаємо. Розуміємо. Творимо» (автор Шевчук Л.М.) та відповідна серія навчальних посібників. Робота над розробленням програмно-методичного забезпечення диференційованої роботи учнів початкової школи над текстами триває.

Список літератури

1. Ковчин Н. А. Дидактичні умови диференціації навчання старшокласників: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Кривий Ріг, 2010. 20 с.
2. Бондар В.І. Дидактика. Київ : Либідь, 2005. 264 с.
3. Шевчук Л.М. До питання диференціації роботи учнів початкових класів над текстом: створення умов для різного темпу навчальної діяльності. *Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи*. Матеріали II-ї Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Ніжин, 17 жовтня 2019 р. / за заг. ред. Є.І. Коваленко, упоряд. Т.В. Гордієнко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2019. с.247-248.
4. Навчання читанню: види диференційованої роботи молодших школярів над текстом. *Проблема читання в сучасному інформаційному суспільстві* : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції, 12 вересня 2019 р.,

м. Київ / Ін-т педагогіки НАПН України; за заг. ред. Т. О. Яценко. Київ : УОБЦ «Оріон», 2019. С. 106-108.